

Om vargangrepp

Vid angrepp på tamboskap och hundar är det viktigt att snabbt kunna fastställa vilket rovdjur som varit förövare. Bestämningen görs vanligtvis av besiktningsmän som förutom sin kunskap och erfarenhet också har listor på kännetecken som kan sökas hos de kvarlämnade kadavren. Det är viktigt att alla som håller djur i Sverige eller bor nära ett vargrevir har motsvarande kunskap. Denna sammanställning tjänar som översikt för vilka sår och märken som kan förekomma efter ett vargangrepp och hur man undviker förväxling.

Längst ned på sidan återfinns också en lista på artiklar och noteringar om vargangrepp i Sverige och Norden. Dessa artiklar kan också sökas under menyvalet Vargangrepp.

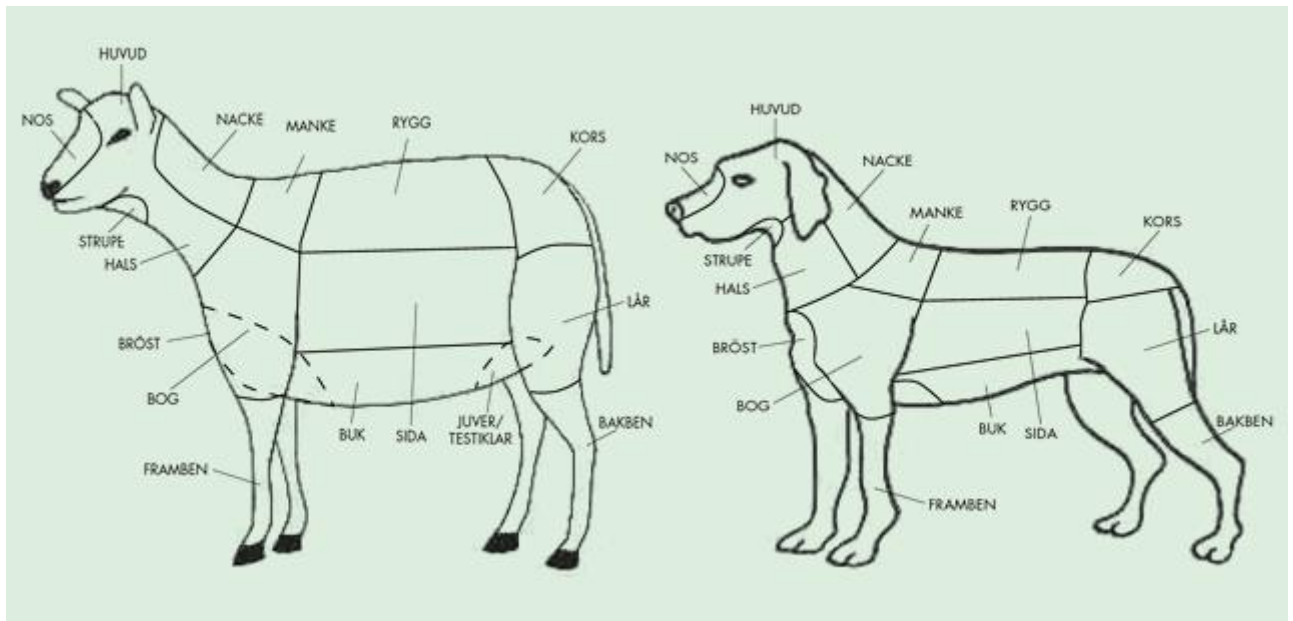

Den 3 augusti 2010 dödades denna nötkalv på Beatebergs gårdsplan utanför Norrtälje. Det var det första nötkreatursangreppet utfört av vargar från Rialareviret. Riala beräknas hysa 9 vargar 2011.

Tamdjurets anatomi

Besiktningsmän som utför kontroller på vargskadat vilt och husdjur använder en fastställd terminologi för de olika kroppsdelarna. På så sätt blir det aldrig någon tvekan om vad som

avses i skaderapporten. Så här ser en schematisk skiss ut av får och hund. För större djur gäller samma schema som för får (till vänster).

Vargangrepp på tamboskap

För dokumenterade skador på de allra största djuren – som hjorddjur, nötkreatur och hästar – gäller helt enkelt att vargen siktat så högt upp den kunnat. Däremot finns det överhuvudtaget inga låga skador. Det är därför relativt lätt att se när skadorna orsakats av till exempel hundar.

Att vargen "inte tar så stora djur som en ko eller en häst" är en modern myt. Här ses en vargdödad kviga på närmare 300 kilo. Ett exempel på att kraften i betten är dödande utan att tänderna behöver tränga genom skinnet. Efter flåning syns tydligt de omfattande skadorna på strupe och hals samt på ovasidan av nospartiet. Ofta får den kvarvarande muskelmassan en geléartad karaktär efter den omilda behandlingen.

Vargens inledande angrepp gör att skadorna begränsar sig till nos (mule), strupe, ljuver, könsdelar samt baklår och övre delen av frambenen. Älgar i vargrevir har setts med

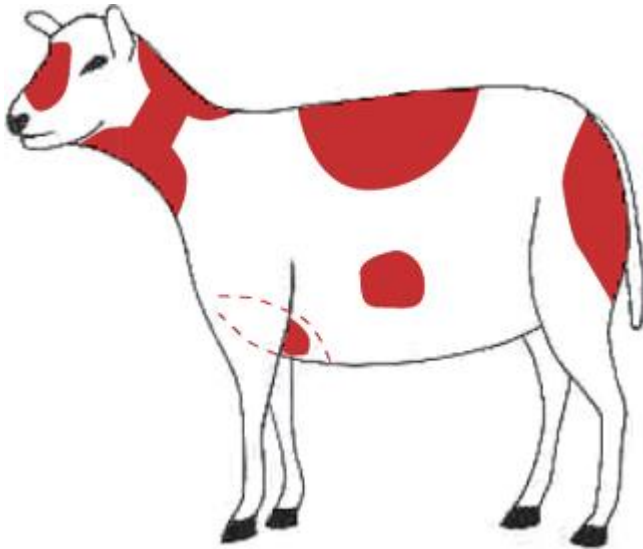
infekterade sårskador kring munnen och baklåren. Skador av det slaget försvagar kraftigt djuret och utgången är given efter att det förföljts av vargflocken.

Den 13 september 2010 sågs denna vargangeripna älgdjur gå längs en väg i trakten av Borlänge. Den avlivades senare av en tillkallad jägare. Skadorna är ett exempel på vargens angreppsstrategi mot större bytesdjur.

Utmärkande för vargangerpp på medelstora bytesdjur (storlek som vuxna får, kalvar och ungdjur av nöt):

- Djur i fårstorlek dödas ofta med bett i hals och nacke samt över ryggen.
- Vargens bett är mycket kraftfulla med krosskador och stora blödningar som följd.
- Vid vargangerpp på får dödas och skadas oftast flera djur vid samma tillfälle.
- Det är vanligt med bett över nosryggen, långt fram mot mulen.
- Höga bett på låren är typiska för varg, men förekommer inte alltid. Hundar biter längre ned på benen.
- Bett på sidan och bröstet förekommer.
- Höga bett på frambenen mot bogen är vanliga. Låga bett förekommer däremot inte alls.
- Även bett i juver, svans och i könsdelar är vanligt förekommande.

Typiska skadeområden efter vargangrepp på får och liknande djur. På större djur som nötkreatur och hästar förekommer motsvarande skador på mule, strupe, mun, kinder, framben och baklår. Se också hur andra rovdjur biter, nedan, under Undvik förväxling.

Vid angrepp på små bytesdjur (typ lamm, och mindre hundar):

- Smådjur dödas enkelt med några få bett över rygg och nacke. Liksom hunden skakar också vargen sitt byte för att knäcka ryggraden.
- Bett över bröst, huvud och lår förekommer också men bara högt upp. Låga bett har inte påträffats.
- Bett i svansen är inte ovanliga. Svansen hittas ofta avskiljd från kroppen.
- Små lamm kräver inte mer än ett ryggbett att döda. Om djuret inte ruskas uppstår inte heller särskilt omfattande krosskador och det blir knappt något blodvite. I dessa fall syns i stort sett bara de två ingångshålen från överkäkens hörntänder på utsidan av skinnet. Väldigt unga lamm är mjuka över ryggen och bett i en sådan kropp kan vara svåra att upptäcka innan flåning. Det här gäller naturligtvis också mindre hundar vars skador varit svåra att se från utsidan.
- Små lamm har oftast som helhet få bett i kroppen efter ett dödande angrepp.

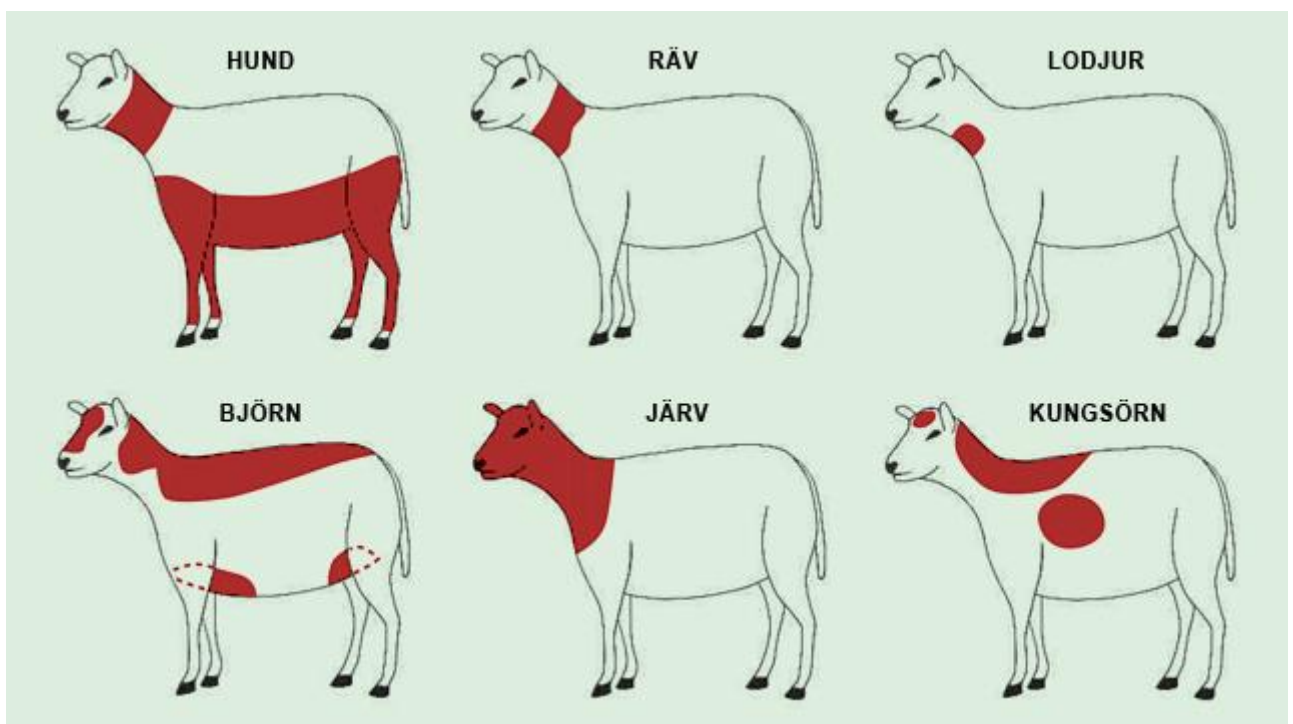
Vargdödad tacka med kraftiga bett i korsryggen samt tacka som flåtts vilket avslöjar omfattningen av vargbett över ryggen.

Ätmönster

- Bytet lämnas i allmänhet där det dödats, men mindre djur har släpats undan.
- Vargen har käkar kraftiga nog att knäcka grova rörben hos älg.
- När vargen äter går inre organ, bröstfett, kött och ben först. Bara käkar, våm och klövar lämnas vid ”renätning”.
- Under en måltid kan en varg äta 11 kg från det nydödade djuret. Om måltiden är älg blir det många hundra kilo som lämnas kvar.
- Vargen täcker inte sitt byte som björnen gör, men undantag finns. Då har det gällt hundar och rådjur.
- Vargar är delvis asätare och kan återkomma till gamla byten i brist på färskt kött. Likaså kan de äta av byten som dödats av t ex lo, räv eller järv.

Undvik förväxling

- Det kan i vissa fall vara svårt att skilja vargangrepp från hundangrepp. Även hundar tenderar att döda fler djur än de behöver i ett hägn. Vargens bitt sitter dock *alltid* högt upp på kroppen, *aldrig* lågt. Speciellt i sidor och lår.
- Vargar äter bröstfett, juver och könsdelar men det gör också björnen, så här tittar man även på andra bitt i det angripna djuret.
- Vargar kan även under själva angreppet bita så hårt i ett juver så det slits av, eftersom skinnet är tunt där.
- Även björnen biter över nosryggen men det sker i allmänhet närmare ögonen. Vargen biter framtill i mulen.
- När det sitter bitt i strupen kan det vara svårt att se skillnaden mellan lodjur och varg, men vargens bitt är alltid kraftigare och orsaker svåra blödningar och krossade ben.

Schematisk bild över bitt på tamdjur. Teckningen är baserad på Viltskadecenters erfarenhet av rovdjursangrepp i Sverige. Som synes är vargangrepp lätta att skilja från övriga rovdjur (jämför med teckningen tidigare i texten).

Vargangrepp på hundar

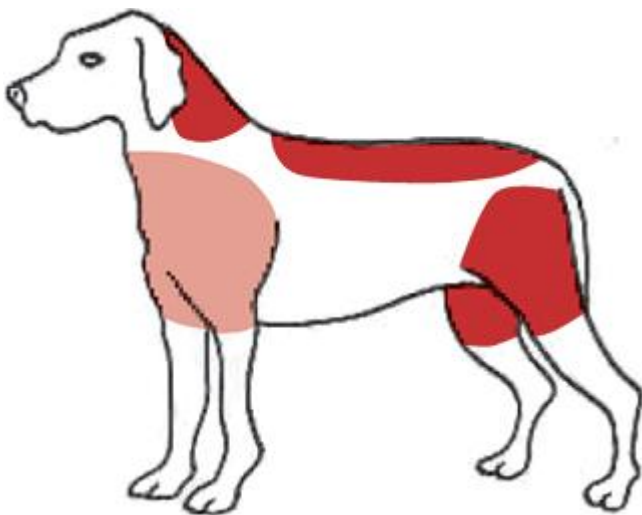
Att varg och hund är släkt blir uppenbart när de olycksaligt möts i skogen. Vargen kan angripa en hund av flera anledningar:

- Hunden är ett bytesdjur
- Hunden konkurrerar om reviret
- Hunden konkurrerar om viltet i området
- Hunden konkurrerar om hondjuret, tikarna

På sätt och vis kan det tyckas märkligt att en varg så snabbt kan övermanna och bita ihjäl en stor hund som till exempel en Jämthund. Förklaringen ligger ofta i hundars beteende. Yngre hundar och individer av lägre rang visar ofta sin underdånighet mot aggressiva stamfränder genom att lägga sig ned på rygg eller vända baksiden till. Det blir fatalt då en skogslevande varg inte har de spärrar som en tam hund förväntar sig.

Det är en myt att endast revirmarkerande vargar angriper hundar. *Alla* vargar angriper hund. Få hundar överlever i förhållande till hur många som angrips och dödas. De flesta angreppen hittills har skett under höst och vinter och inträffat under jakt men de senaste åren har oprovocerade angrepp på promenerande sällskapshundar (och deras ägare) ökat oroväckande.

Antalet jakthundar som angrips tycks stå i proportion till antalet jaktdagar. Samma mönster gäller för kön och ålder på hunden. Hundar dödas också vid bebyggelse, t ex gårdsplaner och trädgårdar (se nedan under *Vargangrepp mot människor*). Det är en kraftfullt ökande trend. Ingen hund har dock blivit skadad eller dödad då den befunnit sig i hundgård.

Bitskadeområden typiska för varg på hundar och mindre djur. (Ljusrött = mindre vanligt). Generellt gäller att ju mindre storlek på djuret desto färre bitt. Många bitt går inte heller genom huden utan krossar underliggande muskelvävnad och ben. Omfattningen av skadan upptäcks då först efter att kroppen flåtts.

Dödade hundar

Hundar som dödas av vargar har ofta kraftiga bitt i rygg och nacke. Att betten är kraftiga syns på blödningarna på skinnets insida och på kroppen, men sällan på skinnets utsida. Bett

förekommer ofta i halsen och på bogarna, låren och i trakten av ljumskarna. Mindre vanliga är bitt i buken, bakbenen, manken och strupen hos överlevande hundar.

Vargarna har ätit på mer än hälften av de hundar som registrerats som vargdödade. Graden av konsumtion varierar från i stort sett ingenting till att hela hunden är uppäten. I de fall då endast litet av hunden återstår, har vargarna oftast lämnat huvudet och en bit av ryggraden.

Typiskt för vargdödade hundar är att de ofta är ättna i buken, på ryggen och på delar av baklåren. En del hundar är även ättna på könsorgan, bogar och bakben. Hundarna ser ibland ut att vara flådda med kniv, då skinnet slitits loss med raka kanter.

Vargdödade, delvis uppättna, hundar. Lägg märke till att skinnet på stövaren till vänster dragits av med nästintill raka kanter. Hunden på de två högra bilderna har fått kraftiga bitsskador över nacke och rygg, vilket till största delen visade sig först efter att hunden flåtts.

Skadade hundar

Nittio procent av hundarna som skadats av varg är bitna över ryggen. Fler än hälften har även bitt i låren, i trakten av ljumskarna och på insidan av låren. Många är bitna i bakbenen och i halsen. Några hundar har bitt i könsorganen, manken, buken, bogen och/eller nacken, även om det är mindre vanligt.

Som hundägare är det viktigt att så noga som möjligt redogöra för händelseförloppet vid besiktning. Men det kan vara svårt om man inte själv befunnit sig på skadeplatsen.

Få förväxlingar möjliga

Hundar slåss, precis som andra djur, och det kan ge allvarliga skador. Men betänk att storleken och kraften i vargens bitt är större än de flesta hundars. Det krävs färre bitt för en varg att döda t ex en drever än för en hund att göra det och i allmänhet avlider inte hunden efter slagsmålet. Hundslagsmål slutar oftast med att den ena hunden helt enkelt ger upp och lägger sig eller springer iväg. Dessutom sker hundslagsmålen till stor del i närheten av människor som ser vad som händer.

Vildsvinsskador på hund

Få områden i Sverige hyser både vildsvin och varg idag, men det är viktigt att komma ihåg att vildsvin kan orsaka kraftiga skador på hunden. Arternas överlappning i den svenska naturen förväntas öka eftersom båda stammarna breder ut sig. Inom en snar framtid kan hundskador från både varg och vildsvin förekomma inom samma område.

Hundskador från vildsvin är oftast sprättskador i buk efter betar samt bitskador i ben och sida.

Hundskydd

För en vanlig sällskapshund finns nästan inga skydd annat än att hålla den inomhus. Det känns mindre attraktivt att klä hunden i rustning bara för att kunna släppa ut den i trädgården. För den som har sällskapshundar och bor intill ett vargrevir lönar det sig att hålla sig uppdaterad för att få en bild av hur vargarna rör sig i området.

För jakthundar tas det gradvis fram nya skydd. Det första som prövades var den så kallade *Vargpinglan*. En rysk uppfinning, en slags koskälla för hundar, som både sades skrämman bort vargar och signalera för hundägaren var hunden befinner sig. Tyvärr hade den inte den effekt som många hade hoppats på. Enligt Camilla Frisch vid Länsstyrelsens avdelning för rättsliga frågor i Stockholm, så har åtminstone fyra hundar som haft pinglor blivit angripna i Sverige till och med oktober 2010.

De två billigaste hundskydden för boende i närheten av vargrevir: Att ha hunden inomhus eller använda vargpingla.

De senaste åren har man koncentrerat sig på att skydda hunden för de fall den faktiskt kommer i kontakt med vargen (eller vildsvinet). Det handlar i första hand om olika typer av skyddsvästar. I början var dessa tunga och hindrade en del av hundens rörelser, men med material av det slag som används av militär och kravallpolis ser vi nu en utveckling mot smidigare produkter med skydd mot tänder och betar. Den krossande effekten i vargars käkar finns det dock inget skydd mot. Priset på skyddsvästarna varierar från ca 2500 kronor och uppåt.

Här är några exempel på aktuella produkter (*Tillverkare: Kontakta oss gärna så listar vi er hundskyddsprodukt här*):

[Protector](#)

[Pfanner](#)

[Trampet](#)

[Vildsvin.se](#)

Vargangrepp på människor

Dödliga attacker mot tamdjur är långt vanligare än attacker mot människor men de sistnämnda är ändå tillräckligt vanliga för att en allmän varning måste utfärdas:

Vargen är inte ett kramdjur, inte heller är det som en tamhund. Det är ett frilevande rovdjur som stillar sin aptit med kött som den får genom att jaga och nedlägga byten långt större än den själv, eller genom att äta as. Det gör i teorin alla varelser av kött och blod till potentiella villebråd. Endast de egenskaper vi har som människor kan skrämman en varg på flykten.

John Linnell, Världsnaturfondens (WWF) rovdjursexpert, har i artikeln "The need for honesty in the face of inconvenient facts" skrivit att:

"Vargar dödar människor. Det är inget tvivel om att genom vår historia så har vargar dödat många människor både när de varit rabbiessmittade och vid jakt på byte. (...). Om vi förnekar att detta någonsin kan hända, kommer det att orsaka en total kollaps för vårt rykte och vår trovärdighet då attacker oundvikligen inträffar."

("Wolves kill people. There is little doubt left that during our history wolves have killed many people in both rabid and predatory attacks. (...). If we deny that they can ever occur, it will cause a total break down of trust and credibility when they inevitably do occur.")

Den 21 juli 2011 framträdde John Linnell i SvT-programmet *Mitt i naturen* och repeterade ovanstående lärdom. Han tillade också att det är bra "att hålla ett jakttryck på vargen" och att "lära vargen att människor inte är vänliga". Enligt Linnell för att bibehålla en trygg, säker miljö. Även för vargen.

Bara i Indien dödades åren 1980-1986 tragiskt 122 barn av varg. Över 100 barn skadades under samma tid. Uppgifterna står att läsa i en rapport från Hazaribagh, delstaten Bihar, utgiven av Sveriges Vetenskapsakademi (serien *Ambio*) i mars 1999. De flesta av barnen var under sex år och togs på gårdsplaner inom byar. År 1993 uppträdde nya människorätare som hann döda ytterligare 78 barn fram till 1995.

Svenska Vetenskapsakademins rapport är i det närmaste identisk med beskrivningar i den finska pressen hundra år tidigare: Tre-fyra vargar lurpassade nära en by och en varg genomförde plötsligt ett anfall när ett barn var obevakat ett ögonblick. Bytet bars snabbt i väg 1-2,5 kilometer där det förtärdes. Just från Finland förekommer det gott om [rapporter](#) av det slaget.

Ryssen Michail Pavlov, medlem av Sovjets Vetenskapsakademi och erkänd auktoritet på skogsvargen, beskrev i sin bok [Volk, Varg \(1982 och 1990\)](#) liknande vargattacker i centrala Ryssland. Pavlov redogör för hur de vapenföra männen hade skickats till fronten under andra världskriget (1939-1945) och hur regionens vargar inom några år blev helt oskygga och började ta hundar på gårdsplanerna. I september 1944 dödade vargarna det första barnet och fram till 1953 hade människoätarna dödat och ätit 26 barn och ungdomar.

Den 16 februari 2000 återgav Dagens Nyheter moskvatidningen Sevodnjas rapport om att en vargflock överfallit och dödat en man i samhället Primorsk som ligger i Krasnojarsk, Ryssland.

År 2002 publicerade Mark E McNay från [Alaskas Vilt- och Fiskeridepartement](#) en studie om [vargangrepp på människor i Alaska och Kanada](#). Han fann ett åttiotal fall, inget av dem dödligt, men alla inom områden där vargar inte utsätts för jakt och där vargarna har lärt sig söka föda i människans närhet.

Den 8 november 2005 inträffade det första dödliga vargangreppet på en människa i Nordamerika på över hundra år. [En 22-årig geologistuderande, Kenton Carnegie](#), blev angripen av en oskygg vargflock. Carnegie gick på en väg när han angreps och var totalt oförberedd – många hade ju försäkrat att vargar inte angriper människor.

Kanadensaren Todd Svarckopf glatt pekande på de lokala vargar som bara ett par dagar

senare ändade 22-åriga Kenton Carnegies liv. Platsen är Points North Landing, Saskatchewan, Kanada. Foto: Chris Van Galder.

[Candice Berner en 32-årig amerikansk speciallärare](#) från Chignik Lake, Alaska, dödades i en vargattack den 12 mars 2010. Angreppet skedde under en joggingrunda. Innevånarna i Chignik Lake ser ofta varg i området men nu hade de syntts mycket nära bebyggelsen bara dagar för attacken. ”De hade börjat komma för nära. De cirklade runt människor som började bli oroliga för sin säkerhet” berättade Megan Peters, State Troopers’ taleskvinna, för The Sunday times förra året.

Vargarnas närgångna beteende i kombination med att Candice Berner sprang kan ha triggat attacken, menar lokala experter. Marc E McNay säger till Sunday Times att ”Jogging kan utlösa en attack från en predator. Att springa signalerar svaghet.”

Självförsvar vid vargangrepp

En varg kan accelerera till 40 km/h på några få meter. Om det 40-50 kilo tunga djuret i den hastigheten träffar sitt mål faller personen oundvikligen till marken. En normalbyggd obehärdad människa har alltså liten chans att övermanna en fullvuxen, jaktmotiverad varg, men att ta del av de studier som finns skapar ändå chanser att klara sig vid en eventuell attack.

Forskning av bland andra Valerius Geist, professor (emeritus) i *Environmental Science* vid [Calgary-universitetet](#), Kanada, har visat att människans självsäkerhet och auktoritära uppträdande är det som skrämmer vargar och andra rovdjur bäst. Att förvirra genom ljud och gester, och visa att man inte kommer att bli ett lätt byte, är en bra taktik. Det visar t ex [attacken mot en norsk joggar nyligen](#). Mannen som hade sina tre hundar med sig under joggingrundan stannade, röt och kastade sten på tre hotfulla vargar som så småningom drog sig tillbaka.

Om risken för attack ändå kvarstår är det bra att veta hur vargen anfaller. En ensam varg kommer troligast att med visade tänder samla sig i ett språng med målet att lägga framtassarna på offrets axlar och slå omkull personen. Med ett tillhygge, en kniv, gren, racket, sten eller dylikt finns det alltså en chans att kasta sig lite åt sidan och utdela ett rejält slag eller hugg med tillhygget då vargen passerar förbi. Förhoppningsvis är det tillräckligt, men det kan behöva upprepas.

Varför börjar då vargar närma sig människor? Ja, som vanligt när det gäller vilda djur handlar det om tillgången på föda. Om det av olika anledningar börjar bli dåligt med bytesdjur i skogarna eller om en vargindivid börjar bli gammal, sjuk eller tandlös kommer vargens hunger och allmänna nyfikenhet (det är ju ett hunddjur!) få den att söka alternativa bytesdjur. Det är en process som börjar i skogen och kan sluta, om oturen är framme, med regelrätta attacker på tamdjur och människor.

Professor Valerius Geist har delat upp denna process i sju steg som eskalerar under en tid av några veckor eller månader. Beteendet hos våra svenska vargar bör noggrant bevakas och

jämföras med dessa. Enligt Geist är stegen som baseras på lokala studier under år 1999, följande:

1. I reviret börjar det bli ont om bytesdjur. Dels genom vargens jakt men också genom att hjortdjur, räv, harar och fåglar helt enkelt lämnar området. Tecken på detta kan vara att hjort och rådjur plötsligt börjar upphålla sig väldigt nära ladugårdar och lantlig bebyggelse, dag- som nattetid. För den gröne vandraren blir det uppenbart hur tyst det plötsligt har blivit i skogen.
2. Matsökande vargar börjar närma sig bebyggelsen nattetid. Deras närvaro påannonseras ofta av plötsligt och ihållande nattsällande bland gårdarnas hundar. "Skälldueller" börjar bli vanligare nattetid. Dagtid börjar det höras ylanden från vargflocken.
3. Vargarna dyker upp dagtid och börjar på avstånd observera människorna i deras dagliga sysslor. Vargar lär sig främst genom att observera allt omkring sig mycket noggrant. Efter en tid börjar de komma närmare bebyggelsen även dagtid.
4. Nu börjar mindre tamdjur attackeras, både nattetid och i dagsljus och vargarna blir allt djärvare. De börjar nu jaga hundar. Ibland ända upp på verandan. Folk som promenerar med sin hund får nu för första gången försvara hunden mot en eller flera aggressiva vargar. Dessa är dock fortfarande rädda för människor och många hundar sparas bara genom denna kvarvarande respekt. Men vargarna börja etablera sitt territorium.
5. I det här stadiet börjar vargarna utforska större tamdjur som hästar och kor. Det leder till många avslitna svansar, bitna lår och ljuver samt ansiktsskador. De första allvarligt skadade korna hittas. Här är det skador på ljuver, ljumskar och könsorgan som gäller. Att boskapen håller sig intill gårdarna hjälper inte längre. Vargar börjar nu också förfölja och omringa ryttare. De börjar titta in på gårdarna och till och med spana in genom fönstren på husen.
6. Vargarna börjar nu också gå mot människor för att sedan stanna och iaktta dem. Ibland i flera minuter. De börjar nu övergå från etableringsstadiet till att faktiskt betrakta människor som bytesdjur. Det som nu kan verka som ren lekfullhet – närgånget beteende, nafsanden i byxor och jackor – är nu förstadiet till fullskaliga attacker. Än så länge drar de sig tillbaka när människor gör utfall tillbaka eller ryter. Mot jägare eller lokala slaktare kan de hotfullt ställa sig att bevaka de "bytesdjur" människorna ska börja jobba med. De ylar och skäller, ibland på bara några stegs avstånd.
7. Nu attackerar vargarna människor. De första attackerna är klumpiga för vargarna vet ännu inte riktigt hur de ska gå tillväga, och många av de attackerade hinner sätta sig i säkerhet eller slå tillbaka. I det här läget bör alltså en frisk och stark man kunna övermanna, eller rent av kväva, en varg. Men om vargflocken blandar sig i finns inget försvar. Inte ens för två beväpnade män. Vargar som jagar i flock är så starka ihop att de till och med kan ta en Grizzlybjörn. Det har maginnehållet i kanadensiska vargar visat.

Det här är fakta som, enligt professor Geist, alla som bor intill ett vargrevir bör veta. I studien skriver han vidare att vargar i många attacker inte motiverats av sin hunger utan av sin jaktinstinkt och sin nyfikenhet att undersöka ett nytt villebråd. Han menar att det förklarar rapporter om bortsläpade barn som återfunnits oskadda samt attacker som, givet den oerhörda bitkraft en varg besitter, endast lett till lätta, nästa hudnära skador på de attackerade personerna.

Källa: VARG FAKTA.SE